

TERESEDÉS

Örökbecs

Csontó Sándor

„Joliot Curie téri, ötödik emeleti, alkóvos, beépített konyhabútorral felszerelt, Sas-hegyre néző lakásomat sürgősen, ráfizetéssel is elcserélném Joliot Curie téri, ötödik emeleti, kétszobás, alkóvos, beépített konyhabútorral felszerelt lakásra, a Sas-hegyre néző kilátással.”

Természetes, hogy *Örkény István* Örök nosztalgia című örökbecsű egypercesével indítjuk utolsó cikkünket ebben a sorozatban, térben és időben sétálva a Királyhágó téren. 1935-ben kapta nevét, ahogy akkortájt számos közterület a fővárosban és más településeken, a trianoni döntés után elszakított országrészekre emlékeztetve mindenkit.

Honnan ered e név?

Nagyvárad felől Kolozsvár felé haladva a Réz-hegység legszebb panorámája terül elénk Erdély kapujánál, a Király-hágónál. Érdemes itt megállni, körültekinteni, és venni egy nagy levegőt. A magyarság valamikori legmozgalmasabb szellemi és kulturá-

lis központjai között majd félúton rendezik minden év októberének második hétvégéjén a Feketetői vásárt. A Sebes-Körös partján elterülő vásári sokadalom ma már inkább csak bazár, turistafogó, mert elfogytak az eredeti régi tárgyak, s több a magyar eladó, mint a vevő. Pedig akár tizenöt-húsz éve is még feledhetetlen élményt nyújtott: a sátorban hajnalig tartó bokaverős-csüddöngölős táncversenyek, szolid pálinkázás, mititei- (miccs-)zabálás, elképesztő arcok, fukszok és gábor-cigányok, giccsparadé és ócskaságok halmaza, kincsvadászat és alkudozás kávéházi dolgokra, szép szöttekrekre, tényérokra. (A miccset ismerik?

Háromféle – marha, sertés és birka – húsból készült borsos-fokhagymás kolbászka, amelyet nem töltenek bélbe, hanem azon mód pirosra sütnék rostélyon. Remek étel.) De kanyarodjunk vissza teresedésünkre, ahol a béke jegyében „Nemzetközi rózsakertet” létesített a hatalmát megszilárdító kommunista rezsim, miközben 56-os hőseinket suttymban sorra kivégeztette. 1959-ben újabb bombajó ötlettől vezérelve a „zsoljóküri” nevet ragasztották a helyre. *Frédéric Joliot-Curie* Nobel-díjas és Sztálin Békédíjas francia atomfizikus és békeharcos (aki elvette a *Curie* házaspár lányát, *Irène*-t) halála és munkássága tiszteletére még egy

Sebestyén László camera obscura felvétele

mellszobrot is kapott (Marton László). Ezt ma már hiába keresnénk, mert a büstöt az ezredfordulón, a tér átépítésekor a Budapest Galéria Lajos utcai kiállítóudvarában helyezték el, ahonnan ellopták. 2010-ben aztán a szobrot újraöntötték, és a Központi Fizikai Kutatóintézet csillebérci atomreaktora mellé került. (A köztérkép.hu találat.) Atombiztos, mert itt senki nem láthatja, és senki nem meri elcsórni.

Persze egy ilyen kiemelt környék nem maradhatott emlékmű nélkül, és Marton László újabb lehetőséget kapott a sorstól. Kétszer ugyanarra a helyre tervezni, ilyen is csak százévenként egyszer történik! 2000-ben készült el a Cantata Profana kút, melynek ihletője Bartók Béla gyönyörű szerzeménye volt.

A hatalmas oszlop tetején kilenc csodaszarvas (szarvassá vált fiú) tör ki a sűrűből, körben a kolindák rovásírásos szövege kissé nyaktörő módon olvasható. Látványos, de talán hatásosabb lenne, ha kicsit közelebb lenne az emberekhez. Bezzeg a szomszéd sarkon fészkelő, kardot nyelt szárnyas! Azt már kevesebben tudják, hogy Bartókot az 1930-as évek Magyarországon tapasztalható morális krízis készítette a mű megkomponá-

lására, a népek egymásrautaltságát és összefogását hirdelve. Aktuális ma is, nemdebar?

A hűvös őszi idő dacára egy lélek sincs idekint, se nyugdíjas, se kismama, se kutya-sétáltató, még koldus se. (Ezen a környéken amúgy is ritka, mint a fehér holló.) A tér sajnos rég elveszítette egységes arculatát, foghíjas telke parkolóként hasznosítva, mellette modern bankszékház, mértéktartó homlokzattal.

S hogy milyen édesszájúak ezek a német-völgyiek? Száz méteren belül vagy nyolc pékség, cucci, presszó kínál desszerteket, csak egy apró nem bírt lépést tartani a korszellemmel, és meglepetésre az à table! boulangerie-pâtisserie se. Szemben a Villa Bagatelle villog decens és kiérdemelt előkelőségével. A Diogenes vinotékába éppen ottjártunkkor szállították húsz literes marmonkánakban a minőségi bort. Diogenész, a hordóban lakozó kötekedő bölcs – aki tojt megfelelni a társadalmi elvárásoknak –, bizonyára megjegyyeznél: – Csak tudnám, ki issza el előlem a napi egy iccét ebből, itt? Harisnyákból – hölgyeim! – 52 féle színből lehet válogatni, s aki nem talál, az húzzon magára cicanadrágot. Szaladjon a szemutána! A Kincskráter – ki nem találják –

egy ötvös-ékszerész üzlete a bálanyitogatóturi mellett. Gyászkeretet kíván, hogy 29 év után bezárt a Krakovits papírkereskedés, s az Életház biocentrum sem bírt az idővel, rolója földig lóg szégyenében. A túloldalon a virágboltok elől a borostyánnal futtatott kis cipőjavító házikó viszi el a pálmát. Back to the future.

Az Ugocsa mozgóban anno Bergman ment – talán a Suttogások és sikolyok. Szégyen, nem emlékszem biztosan, mert mindet láttam a Diadal (Tabán) moziban bérletes előadásokon –, azzal a csodálatos Personával, Lív Ullmannal a főszerepben. Valósággal üldöztem akkoriban a hasonló típusú, rejtett szépségű, szösze lányokat a városban, annyira beleszerelmesedtem a művésznőbe. A Szenvedélyt már akkor megtapasztaltam a Szoboszlai utca jéghideg garzonjának kopott bőrgarnitúráján Szabados Ancsával, a házon ma is vakon virít a RUHÁZAT felirat. És később Színről színre átéltem a Jelenetek egy házasságból minden kínját, és kiver a Hideg veríték, hogy ennyi ideig Kigyótojáson ültem.

A Tik-Tak presszóban már elkongatták az utolsó kört. – A záróra magára is vonatkozik, köszönjön el szépen! ●